

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Enchiridion Sev Manuale Episcoporum Pro Decretis in
Visitatione, & Synodo, de quacumque re condendis.**

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1650

Forum Episcopale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9534

- 3 Clericus, qui post delictum assumpsit characterem, & habitum, gaudet hoc priuilegio, & quoad personam, non quoad bona, si staus subsit, diiudicanda est à iudice Ecclesiastico. *Congr. Immun. 18. Februar. 1631. apud Barb. ibid. nu. 89.*
- 4 Filius legitimus clerici ante clericatū natus gaudet hoc priuilegio vita patris durante. *eadem 18. Mart. 1631. apud Barb. ibid. num. 62.*
- 5 Item coloni partiarj Episcoporum durante colonia. *ead. 6. Dec. 1627. apud eundem ibid. num. 63.*
- 6 Item conductores prædiorum Ecclesiasticorum *ibid. num. 64.*
- 7 Non gaudent clerici minorum ordinum promoti ab alieno Episcopo cum falsis dimissorijs post declarationem iudicis Ecclesiastici. *rb. VIII. in Bulla de hac re 11. Dec. 1624.*
- 8 Clerici coniugati, etiam cum vnica, & virgine non gaudent exemptione à tributis. *DD. cum Barbos. loco citat. §. 5. num. 16.*
- 9 Coloni, affectuarij, vel partiarj bonorum Ecclesiasticorum gaudet exemptione collectarum tam ordinariarum, quam extra ordinariarum, pro colonica portione. *Congreg. Episcop. 18. Sept. 1618. & post longam disputationem Romæ Anno 1620. pro statu Mediolani idem definitum.*
- 10 Bona patrimonialia quæcumque clericorum libera sunt à laicorum exactiōibus. *ead. 3. Aug. 1592.*
- 11 In damnis datis per clericos, seu per eorum animalia, necnon per familiares ministros, & colonos Episcoporum, & mensæ Episcopalis, etiam laicos, seu eorum animalia in bonis quibuscumque tam Ecclesiasticis, & personarum Ecclesiasticarum, quam etiam laicorum, causa pertinet ad Curiam Episcopalem priuatiuè. *Congreg. Imm. apud Barbos. loc. cit. §. 2. num. 123.*
- 12 Si laici, eorumue ministri, & animalia damnificent bona Ecclesiastica, & personarum Ecclesiasticarum, Curia Episcopalis procedere potest, vt in causis mixti fori. *ibid.*
- 13 At quando coloni, & ministri Ecclesiasticarum, & Ecclesiasticorum cum animalibus proprijs bona laicorum dam-

Barth. Gauant. Man.

nificant, cognitio tam quoad bona, quam ad personas laicorum, & eorum animalia spectat ad iudicē laicum priuatiuè. *ibid.*

- 14 Si vero cum animalibus Ecclesiasticorum, quoad personas ad laicum, quoad animalia ad Curiam Episcopalem. *ibidem.*

Forum Episcopale.

- 1 **I**N ingressu Episcopi, non potest ille indulta facere reis, quæ faciunt Principes, & rei sunt puniendi. *Congregat. Episc. 28. Iunij. 1588.*
- 2 Causæ omnes Ecclesiasticæ, etiam si Beneficiales sunt, in prima instantia coram Ordinarijs cognoscantur, & infra biennium terminentur. *Trid. sess. 24. cap. 20.*
- 3 Causæ matrimoniales examini Episcopi, & iurisdictionis linquantur *ibid.*
- 4 Item & criminales, *ibid.*
- 5 Causæ mercedum, & miserabilium personarum contra Regularem, aut exemptum, si extra monasterium degunt, ad Episcopum spectant, viri a sede Apostolica delegatum, nulla habitatione Conseruatorum. *idem sess. 7. cap. 18.*
- 6 Causæ vnus Episcopatus non debent cognosci in alio Episcopatu licet amborum sit vnus Episcopus. *Cong. Episc. 2. Martij 1594.*
- 7 In causis visitationis, correctionis, & criminalibus ante definitiuam sententiam ne appelletur, nisi grauamē deinde sit irreparabile. *Trid. sess. 13. cap. 1.*
- 8 Præuentione Episcopi attentata, in delicto laici contra clericum, ad Episcopum spectat causa. *Cong. Ep. 16. Ian. 1515.*
- 9 Contra alienum clericum non procedatur incōsulto proprio Episcopo. *Trident. sess. 14. cap. 8.*
- 10 Causæ quæ decem aureorum summā non excedunt, summarie, sine forma iudicij non expediantur; quod Pius. V. concessit Prouinciæ Mediolanen. *Pro. uinc. 3.*
- 11 Lites certè breuius, quam in foro laicali, definiantur. *Prou. 6.*
- 12 Pro are alieno non sunt carcerandi præbyteri, neque censuris cogendi.

G 2 Con-

- Congregat. Episcop. 27. Aug. 1591.
- 13 In causis ciuilibus potest Episcopus delegare laicum, non tamen generaliter ad omnes causas, & in defectu sufficientis clerici. Barbof. *alleg. 108. nu. 7.*
- 14 Ne personæ ecclesiasticæ trahere præsumat aliam ecclesiasticam quouis modo ad forum laicale. Martin. V. Anno 1428.
- 15 Neque iudices laici trahant ad se personas ecclesiasticas, eorumue causas. *ibid.*
- 16 Sub pœna excommunicationis, & interdicti respectiue cū reseruatione absolutionis Papæ. *ibid.*
- 17 Fabrica Ecclesiæ trahit laicum reum ad forum ecclesiasticum. Barb. *allegat. 82. num. 37.*
- 18 Potest præterea Episcopum compellere subditos ad eleemosynas. Barbof. *alleg. 82. num. 3. 4.*
- 19 Item cogere laicos, vt eodem preciores victui necessarias peregrinis, & hospitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi solent. Idem *num. 5.*
- 20 Item cogere laicos censuris ad vendendum frumentum, & alia tempore penuria. idem *num. 8.*
- 21 Item compellere ad solutionem relictorum ad pias causas, etiamsi heres sit laicus. idem *num. 13.*
- 22 Item tamquam Sedis Apostolicæ delegatus cogere legatarios ad exequendas pias dispositiones, etiamsi executores sint exempti quomodocumque. decisum refert. *Fr. Leo in thes. p. 2. cap. 21.*
- 23 Item potest ipsemet exequi testamentum, negligente herede intra annum ad implere voluntates defuncti. Barbof. *alleg. 82. num. 15.*
- 24 Ille scilicet Episcopus, in cuius iurisdictione sita sunt bona distribuenda; non ille, in cuius iurisdictione testator morabatur. idem *ibidem.*
- 25 Tempus sex mensium in pijs relictis currere incipit, post aditam hereditatem, à monitione Episcopali, idem *nu. 18. 9. & seqq.*
- 26 Imò tenetur Episcopus exequi, confuto de negligentia executorum. idem *num. 26.*
- 27 Possunt etiam peti alimenta apud Episcopum à laicis, & coram eo hac ratione eos conuenire. idem *ibidem num. 9.*
- 28 De beneficijs reseruatis, seu affectis in prima instantia cognosci possunt in Curia, neque comprehenduntur in Decreto Trident. sup. *num. 1. ex Constit. Gregor. XIII. apud Gonzal. ad reg. 8. cancell. gloss. 34. num. 113. & 117.*
- 29 Ex præscriptione, consuetudine, vel priuilegio possunt inferiores Episcopo querere sibi facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus decisum referunt DD. apud Barbof. *allegat. 84. numer. 5.*
- 30 Testis probaturus immemorabilem debet esse annorum quinquaginta quatuor. Nald. *consuetudo num. 10.*
- 31 Potest Episcopus punire excessu Notariorum suorum, Fiscalis, nunciorum, licitorum, custodum carcerum. Barbof. *alleg. 107. num. 15.*
- 32 Licet non possit ferri sententia cum censura, nisi in scriptis; tamen fieri potest præceptum sub censura sine scriptis. Nal. *superior. num. 3.*
- 33 Potest Episcopus habere carcerem. Barbof. *loco cit. num. 20.*
- 34 Custos carceris fidelis esse debet. idem *num. 21.*
- 35 Si cognoscat carnaliter mulierem carceratam, etiam meretricem, punitur acerrimè. idem *num. 22.*
- 36 Potest habere satellites, quot voluerit. Congregat. Episcop. 14. Apr. 1615.
- 37 Satellitio vsurus laico satis est, si Episcopus à laico iudice semel licentiam petat. eadem 3. Octobr. 1585.
- 38 Potest implorare brachium faculare. Trident. *sess. 24. cap. 8. & sess. 25. cap. 5.*
- 39 Potest & censuris compellere, vt opem det. Barbof. *alleg. cit. num. 25.*
- 40 Non potest delegare iudicio laico causas criminales clericorum. idem *alleg. 108. num. 1.*
- 41 Neque laico, & clerico simul. idem *ibidem num. 2.*
- 42 Neque clerico coniugato. idem *nu. 4.*
- 43 Nisi sit in loco, vbi non est clericus sufficiens ad tales causas. idem *num. 5.*
- 44 Et nisi pro delicto esset inferenda pena sanguinis, quia tunc tenetur delegare sententiam ferendam laico. idem *ibidem.*

- 45 Potest assumere laicum assessorem. idem num. 6.
- 46 Rei ne diebus festis torqueantur, nisi ob atrocitatem delicti. Prou. 4.
- 47 Neque testes diebus festis testimoniū dicant, etiam si die seriali iurati sint, nisi in causis, quibus licet. *ibid.*
- 48 Habet Episcopus fiscum, cui applicantur bona clericorum hæreticorum patrimonialia. Barbof. *allegat.* 107. *numer.* 16. 17.
- 49 Unde & potest imponere pœnam pecuniariam, eamque sibi vel Camera suæ applicare. idem num. 18.
- 50 Potest tenere Camerarium pignorum. Congreg. Episcop. 14. April. 1615.
- 51 Publicè peccanti detur publica pœnitentia, quam tamen Episcopus mutare potest in secretam. *Trid. sess. 2. cap. 8.*
- 52 Pœna salutaris non significat pecuniariam. Congr. Episc. 9. Aug. 1594.
- 53 Pœnæ criminales ne applicentur fabricæ palatii episcopalis. eadem 3. Ianuar. 1594.
- 54 Pœnæ fori Ecclesiastici non possunt applicari Vicario, vel Camera Episcopali, ut sic, etiam in minima parte. eadem 27. Julij 1619.
- 55 Si Episcopus esset pauper, eas posset sibi sumere. testatur decisum Molfes. relatus à Ricc. *resol.* 300. *nu.* 3. *ver. limit.*
- 56 Debent erogari in vltus pios. *Trident. sess. 25. cap. 3. & 14.*
- 57 Pœnæ locis pijs assignatæ non exatæ intra mensem à die, quo solui debent, à locorum administratoribus, statim Seminatio adscriptæ intelligantur. Prou. 1.
- 58 Pœnarum attributio, & solutio in certum codicem in Archiuo asseruandū referantur. Prou. 4.
- 59 Notarius intra triduum moneat Præfectos locorum piorum, ut exigant; aliàs teneatur de suo. Prou. 1.
- 60 Condonans pœnam contra incendiarios in *c. pessimam* 23. *quæst.* 8. vltra obligationem restitutionis suspenditur per annum ab officio episcopali. Barbof. *alleg.* 111. *num.* 23.
- 61 Procurans Episcopus, ut clerici capiantur à Dominis temporalibus, suspenditur à præceptione fructuum ecclesiæ secuto effectu. idem *ibidem* n. 29. *Barth. Gauant. Man.*
- 62 Carcerum Protector deligatur duraturus ad arbitrium episcopi. Prou. 5.
- 63 Qui carceratus inuisat sapè, & arctiori custodia detentos cōsentiente Vicario, eove præsentè, vel alio, *ibid.*
- 64 Visitet episcopus carceres, & reos semel in anno. Prou. 3.
- 65 Designentur patroni miserabiliū personarum, qui cas gratis defendant. Prouinc. 1.
- 66 Aduocati, Procuratores, Notarij, & alij officiales notoriè criminosi arceantur à foro episcopali. Prouinc. 3.
- 67 Cancellariæ prouentus ne locentur, nisi feudalis ecclesiasticæ. Congregat. Episc. 26. Augusti 1592.
- 68 Acta omnia Notarij in codicem, non in pagellas referant, mense saltem, postquam illa rogari cōfecerint. Prou. 3.
- 69 De expensis actorum, & mercede Notarij plura *Trid. sess. 24. cap. 20.*
- 70 Taxa seruetur approbata à Greg. XIII. Congreg. Episcop. 14. Apr. 1615.
- 71 Singulis annis, aut alternis decernatur ecclesiasticus vir, qui taxam recognoscat, & ministros delinquentes puniat, tum restitutione, tum alijs penis. Prou. 5.
- 72 Pro litteris Episcoporum commendatarijs clericorum, neque Vicarius, neque Notarius aliquid accipere potest. Congregat. Episcop. 15. Maii 1601.
- 73 Sigillo vtatur Episcopus cum imagine Sancti Ecclesiæ patroni, in iis, quæ requirunt Episcopalis sigilli impressionem. Prou. 4.
- 74 Visitet Episcopus tribunal fori sui semel in anno. Prou. 3.
- V. Exempti num. 3. 9. & seqq. Festi dies. num. 35. & seqq. Fori Præuilegium. nu. 31. 32. Hebræi. num. 30. Iuramentum. nu. 6. 7. Locorum piorum cura. nu. 22. 23. Notarius. nu. 32. Regularium iura sub Episcopis nu. 59. 60. 62. & seqq. Sequestrum. numer. 1. spolia clericorum. num. 14. Testamentum. num. 2. 15. & seqq.*

ADDITIO.

- 1 Cancellaria Episcopalis non debet locari, nec vendi, nec ex ea Episcopus aliquod emolumentum habere. *Congr. Episc. 12. Ian. 1598.*

- 2 Potest Episcopus cogere laicos ad ferendum testimonium veritatis pro suæ curiæ informatione, sub pœna pecuniaria, & in subsidium excommunicationis. *Congr. conc. 16. Mart. 1630.*
- 3 Potest item coercere, & punire quoscunque exemptos, qui offendunt officiales Curie Episcopalis in actu exercendi suum officium, vel aliàs impediunt Episcopi iurisdictionem, dectum refert *Barb. de iure Eccl. l. 1. c. 43. num. 154.*
- 4 Potest fieri carcer ex pœnis ab Episcopo. *Cong. Episc. 25. Iun. 1596.*
- 5 Fiscali aliqua pars pœnarum applicari potest, non Episcopo, neque Notario. *ead. 4. sept. 1595.*
- 6 Si iubeat Episcopus aliquem crudeliter fustigari, tunc per duos menses à Missarum celebratione suspendendus esset, *Isidor. Moscon. de maiest. milit. Eccl. 1. p. 1. cap. 8.*
- 7 In pari necessitate melius est subuenire pauperibus loci, in quo degit clericus condemnatus in pœnam pecuniariam. *Congreg. Episc. 21. Nou. 1600.*
- 8 Gratis debent dari, quæ sequuntur à Notario Episcopali. *Congr. conc. 8. Mart. 1602.* Approbatio ad confessiones audiendas, licentia administrandi Sacramenta.
Deseruiendi beneficijs.
Sepeliendi defunctos.
Celebrandi Missas.
Colligendi eleemosynas.
Mandata publicandi in Ecclesijs initiandos prima tonsura, & alijs ordinibus.
- 9 Quo ad alia, si nullum habet salarium, quoad litteras collationis, vel institutionis curatarum Ecclesiarum, vel deputationis Vicariorum, in his vnum autem poterit percipere. *ibid.*
- 10 Quoad litteras dimissorias, vel testimoniales decimam vnius aurei partem numquam excedat. *ead. ibid.*

Functiones Episcopales.

- 1 Nullus Episcopus cuiusvis priuilegij prætextu potest exercere Pontificalia in Diœcesi aliena, nisi de Ordinarj expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantum. *Trident. sess. 6. c. 5.*
- 2 Sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium ordinatis autem ab executione ordinum, ipso iure. *idem ibid.*
- 3 Etiam si inaduertenter hoc faciat, etiam benedicendo calicem, vel corporalia. *Nauar. conf. 12. de cler. excomm. celebr. cum. Zeral. p. 2. v. Episcopi;* excusatur à *Suar. de censur. disp. 28. sect. 4. num. 7.*
- 4 Suspendio à Pontificalibus est retinuita Papa. *Barb. de pot. Episc. alleg. 111. num. 9.*
- 5 An sic suspensus fiat irregularis, si celebret? *Negar Nauarr. cum alijs Affirmat Innoc. cum alijs. vide distinctionem inter has opiniones apud Sayr. de censuris lib. 4. cap. 16. num. 17. 18. 19.*
- 6 Patriarcha habens aliquas Ecclesias immediate sibi subiectas in aliena Diœcesi, non potest dare licentiam Pontificalium in aliena Diœcesi sine consensu Diœcesani. *Congreg. Concil. apud Riccium in praxi fori Ecclesiast. post resol. 495. in notabilibus de mat. Episc.*
- 7 Vicarius Generalis sine mandato speciali non potest dare licentiam exercendi Pontificalia. *comm. DD.*
- 8 Capitulum fede vacante dare potest non tamen ad ordinandos suos subditos. *Quarant. Cap. Sede vac. quest. 11.*
- 9 Non potest superior loci exempti dare licentiam ibidem alieno Episcopo Pontificalia exercendi sine cōsensu Episcopi loci, intra cuius fines locus exemptus est constitutus. *Congreg. Concil. 1. Iulij 1597. v. Abbas num. 50.*
- 10 Pontificalibus vestibus vti potest Episcopus in locis exemptis, ex concessione Concilia Vienti. in *Clem. Barb. alleg. 80. num. 4.*
- 11 Et ibidem, & in aliena Diœcesi, infert, posse Missam celebrare in Pontificalibus. *Barb. ibid.*
- 12 Sed in aliena Diœcesi negatur verius, ex Riccio *in praxi p. 1. decis. 467. numero 1. 2.*
- 13 Baculus pastoralis non potest adhiberi ab Episcopo, nisi in sua Diœcesi, & nisi extra Diœcesim concedantur illi consecrationes, ordinationes, vel benedictiones personales Apostolica auctoritate. *Cerem. Episcop. lib. 1. cap. 17.*
- 14 Debet autem adhiberi in omnibus processionibus, quibus interest Episcopo.